

פרשת שמות

ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היאורה תשליכהו (א, כב)

ואמר רבי יוסי בר' חנינא שלש גזירות גזר. בתחילה אם בן הוא והמיתן אותו, ואח"כ כל הבן הילוד היאורה תשליכהו, ולבסוף אף על עמו גזר סוטה (יב, א).

לא נתבאר בגמרא מהו המקור לשלש הגזירות, ובפסוקים לא נתפרשו אלא שנים, גזירת והמיתן אותו למילדות, והגזירה השלישית שגזר לכל עמו.

אך נראה לבאר, דהנה שנינו במשנה בנדריים (ל, ב) שהנודר מן הילודים (שנולדו כבר) מותר בנולדים (שעדיין לא נולדו). ולרבי מאיר הוה הדין איפכא שהנודר מן הנולדים מותר בילודים. ומבואר שם בגמרא דבאמת בלשון המקרא נולד משמע להבא שעדיין לא נולד, ומשמע לשעבר שכבר נולד, וכן מצינו במקראות, במה שאמר יעקב ליוסף "ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים" לשון עבר, שהם אפרים ומנשה שנולדו כבר. ובנביא מצינו לשון עתיד "הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו", והמשנה שחילקה את הלשונות, משום, שבנדריים הלך אחר לשון בני אדם.

ועווי' שם בר"ן, דה"ה ילודים בלשון תורה משמע הכי ומשמע הכי, ומצינו בתורה ילודים ללשון עתיד כדכתיב "כל הבן הילוד היאורה תשליכהו", ומצינו בנביאים ילוד לשון עבר כדכתיב "כי מתו כל העם הילודים במדבר".

אמנם נראה, דאף דבלשון תורה משמע הכי ומשמע הכי, מ"מ לשון תורה עיקר נגד לשון הנביאים, וודאי ד"ילוד" בלשון תורה משתמע יותר בלשון עתיד, ו"נולד" יותר משתמע ללשון עבר, היפך מלשון בני אדם.

אם כנים הם הדברים, אפ"ל דזהו מקורו של רבי יוסי ב"ר חנינא דשלש גזירות היו, שאם כל הפסוק של "כל הבן הילוד היאורה תשליכהו" מדבר בגזירה השלישית שגזר פרעה לכל עמו, הרי גזירה זו גזר פרעה לילדים שנולדו כבר, כמו שמבואר שם בגמרא, שגזירה זו גזר פרעה לאחר שאמרו לו איצטגנינו היום נולד מושיען של ישראל ואין אנו יודעים אם משל עיברים אם משל מצרים, שאז קם פרעה וגזר לכל עמו עיברים ומצרים כאחד, שכל תינוקות שנולדו בו ביום יושלכו ליאור.

ומכיון שגזר גזירה זו על תינוקות שנולדו כבר, מהו הטעם שכתבה התורה "כל הבן הילוד", שמשמע על תינוקות שעדיין לא נולדו. אלא ודאי דכתבה כן התורה לדרוש זאת שמלבד גזירה זו לכל עמו עוד גזירה היתה ליהודים, שכל התינוקות שעתידיים להוולד להם שיושלכו ליאור.

מקור: דברי שאול